

རྒྱལ་ཡོངས་དང་འདོད་དབྱེ་དཔྱད།

ཐའེ་ལེན་རྒྱལ་ཁབ་དང་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བར་
ནའི་ ཚོང་སྤྱོད་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ།

**NATIONAL INTEREST ANALYSIS
ON FREE TRADE AGREEMENT
BETWEEN
THE KINGDOM OF THAILAND AND
THE ROYAL GOVERNMENT OF BHUTAN**

I. SUBJECT MATTER OF THE AGREEMENT

a) Background and Rationale for Signing the Free Trade Agreement with the Kingdom of Thailand

Bhutan and Thailand formally established diplomatic relations in November 1989. Since then, business ties have strengthened, and trade activities have steadily grown, even in the absence of a formal trade agreement between the two nations. In July 2004, the two countries signed a Comprehensive Framework Agreement for Cooperation, with Article 1 of the agreement encouraging efforts towards a bilateral trade agreement aimed at fostering and expanding trade between them.

Despite efforts in the subsequent years to establish a bilateral trade agreement, Thailand preferred a broader Trade and Economic Cooperation Agreement (TECA), which was eventually signed in November 2013. With its wide-ranging objectives and extensive sectoral coverage, TECA offered limited scope for either country to extend favorable or preferential treatment to each other's imports.

Bhutan has consistently experienced a trade deficit with Thailand, with no significant improvement even after the implementation of TECA in 2013. While Thailand remains one of Bhutan's top ten trading partners, exports to Thailand have accounted for less than 3% of total trade over the past decade. In 2024, total trade with Thailand was Nu. 2,751 million, with imports again making up 97% of the total trade.

Considering the limited scope of TECA, the Department of Trade (DoT), Ministry of Industry, Commerce and Employment (MoICE) proposed a Preferential Trade Agreement in 2022 and shared a draft text with Thailand. Despite technical limitations, this marked the first instance of Bhutan presenting a draft trade agreement to a potential trade partner. Thailand proposed an exploratory meeting to discuss the possibility of having a PTA and the meeting was convened in Bhutan in November 2022. After the exploratory meeting, Thailand then conducted a feasibility study to have a PTA following which they proposed for a Free Trade Agreement in 2023-2024.

༡. འགན་ཀྱི་གནད་དོན།

༡.༡ ཐའེ་ལེན་ཏཱ་ལའ་བ་དང་ འབྲུག་ཀྱི་ལའ་བ་ཀྱི་བར་ན་ ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་ཀྱི་གུ་ མཚན་ཉགས་བཀོད་དགོ་པའི་རྒྱ་མཚན།

ཐའེ་ལེན་ཏཱ་ལའ་བ་དང་ འབྲུག་ཀྱི་ལའ་བ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་འི་ ཕྱི་འབྲེལ་སྤྱི་དྲུང་གི་འབྲེལ་བ་ གྱི་ལོ་༡༩༥༩ ལས་ གྱི་སྤྱི་ལཱ་ལྟར་ གཞི་བཙུགས་འབད་དེ་ཡོད་པ་ཨིན། དུས་དེ་ལས་བཟུང་སྟེ་ ཀྱི་ལའ་བ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ གྱི་སྤྱི་ལཱ་ལྟར་ ཚོང་སྐྱར་གྱི་འགན་ཀྱི་མེད་རུང་ ཚོང་སྐྱར་གྱི་མཐུན་ལམ་སྤྱི་དྲུང་ ཚོང་འབྲེལ་ལས་སྣ་ཚུ་ ཐང་ཐིག་གཅིག་སྟེ་ གོང་འབྲེལ་སོང་སྟེ་ཡོད། གྱི་ལོ་༢༠༠༤ ལྷམ་༡ པའི་ནང་ ཀྱི་ལའ་བ་གཉིས་ཀྱིས་ མཐུན་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ འགན་ ཀྱི་གི་ དོན་ཚན་༡ པ་དང་འབྲེལ་ གཞི་བཀོད་ཡོངས་རྫོགས་འགན་ཀྱི་ནང་ མཚན་ཉགས་བཀོད་དེ་ ཟུང་ཕྱགས་ ཚོང་སྐྱར་འགན་ཀྱི་གིས་ ཀྱི་ལའ་བ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཚོང་སྐྱར་མཐའ་སྐྱོང་དང་ཀྱི་སྤྱི་དྲུང་གི་ལུ་དམིགས་ཏེ་ སེམས་བྱུགས་སྤྱད་པ་ཨིན།

ཟུང་ཕྱགས་ཚོང་སྐྱར་འགན་ཀྱི་གཞི་བཙུགས་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ ལོ་ངོ་མང་རབས་ཅིག་ བཙོན་བྱུགས་འབད་དེ་ཡོད་ རུང་ ཐའེ་ལེན་ཏཱ་ལའ་བ་ཀྱིས་ ཚོང་དང་དཔལ་འབྱོར་མཐུན་འབྲེལ་འགན་ཀྱི་ ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོག་ལུ་ གདམ་ཁ་རྒྱུ་ ལས་བཟུན་ གྱི་ལོ་༢༠༡༣ ལྷམ་༡༡ པ་ལུ་ མཚན་ཉགས་བཀོད་ཅི། ཚོང་དང་དཔལ་འབྱོར་མཐུན་འབྲེལ་འགན་ཀྱི་ གི་ དམིགས་དོན་ཀྱི་སྤྱོད་དང་ ལས་ཚན་བྱུང་ཚད་ཆེ་བའི་སྤྱབས་ཀྱིས་ ཀྱི་ལའ་བ་གཉིས་ཀྱི་ བན་ཚུན་ཅིག་གིས་ ཅིག་ལུ་ མཐུན་འབྱུར་དང་གདམ་ཁ་རྒྱ་སྤྱི་དྲུང་སོང་མ་ལས་ འགན་ཀྱི་དེ་གིས་ ཀྱི་ལའ་བ་གཉིས་ལུ་ འོས་འབབ་ཚད་ ཅིག་བཀལ་ གནང་མ་ཚུགས།

འབྲུག་ཀྱི་ལའ་བ་ཀྱིས་ ཐའེ་ལེན་ཏཱ་དང་གཅིག་ཁར་ ཚོང་སྐྱར་མ་ལང་མི་འདི་ ཤོ་མཚུངས་ཀྱི་ཉམས་སྤྱོད་ཐོབ་སྟེ་ར་ ཡོད་མི་དེ་ གྱི་ལོ་༢༠༡༣ ལུ་ ཚོང་དང་དཔལ་འབྱོར་མཐུན་འབྲེལ་འགན་ཀྱི་ བསྟར་སྤྱོད་འབད་དེ་འབད་རུང་ དོན་ དང་ལྡན་པའི་ ལེགས་བཅོས་ཅིག་འབྱོར་བཟུབ། ཐའེ་ལེན་ཏཱ་ལའ་བ་འདི་ འབྲུག་ཀྱི་ལའ་བ་ཀྱི་ ཚོང་འབྲེལ་ཆ་ རོགས་ མཐོ་ཤོས་༡༠ གྱི་ གུལ་ཁར་ཚུད་དེ་ཡོད་རུང་ ཐའེ་ལེན་ཏཱ་གིས་ འདས་པའི་ལོ་ངོ་བཙུན་གཅིག་གི་ནང་ འཁོད་ལུ་ ཚོང་འབྲེལ་ཡོངས་བསྐྱོམས་ལས་ བརྒྱ་ཆ་༣ ལས་ ཉུང་སྟེ་ ཐོ་བཀོད་འབད་དེ་ཡོད། གྱི་ལོ་༢༠༡༤ ལུ་ ཐའེ་ལེན་ཏཱ་དང་གཅིག་ཁར་ དདུལ་ཁམས་ལ་༢,༧༧༡ གི་ ཚོང་འབྲེལ་འབབ་ཡོད་པ་ལས་ ལོག་སྟེ་ར་ ཚོང་ འབྲེལ་ཡོངས་བསྐྱོམས་བརྒྱ་ཆ་༩༧ ལུ་ ཡར་སེང་སོང་ཡི། ཚོང་དང་དཔལ་འབྱོར་མཐུན་འབྲེལ་འགན་ཀྱི་གི་ འོས་ འབབ་ཚད་ཅིག་ལས་བཀལ་མེད་མི་ ཕྱིས་འཛིག་འབད་དེ་ གྱི་ལོ་༢༠༡༥ ལུ་ བཟོ་བྱ་ཚོང་འབྲེལ་དང་ལྷ་གཡོག་ ལྟན་ལག་ ཚོང་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ གདམ་ཁ་ཅན་གྱི་ཚོང་སྐྱར་འགན་ཀྱི་གི་ གྲོས་འཆར་བཟོ་བྲིས་ ཐའེ་ལེན་ ཏཱ་ལའ་བ་ལུ་ སྤུལ་ཡི། བྱད་རིག་ཚད་ཅིག་ལས་མེད་རུང་ ལུས་བྱུགས་ལྟན་པའི་ཚོང་རོགས་ལུ་ ཚོང་འབྲེལ་འགན་ ཀྱི་བཟོ་བྲིས་གསལ་སྟོན་འབད་མི་དེ་ འགོ་ཐོག་དང་པ་ཨིན། ཐའེ་ལེན་ཏཱ་གིས་ གདམ་ཁ་ཅན་གྱི་ཚོང་སྐྱར་འགན་ཀྱི་ གི་ འོས་འབབ་ བསྟར་སྤྱོད་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ འཛེལ་ཞིབ་ཞུལ་འཛེམས་ཚོགས་ནི་གྲོས་འཆར་བཀོད་པ་བཞིན་དུ་ གྱི་ལོ་༢༠༡༥ ལྷམ་༡༡ པའི་ནང་ འབྲུག་ཀྱི་ལའ་བ་ནང་ལུ་སྟེ་ ཚོགས་ཅི། གསར་འཛེལ་ཅན་གྱི་ཞུལ་འཛེམས་ཙ་ ཙ་མན་གྱི་བུལ་ལུ་ ཐའེ་ལེན་ཏཱ་གིས་ གདམ་ཁ་ཅན་གྱི་ཚོང་འབྲེལ་འགན་ཀྱི་ འོས་འབབ་ཞིབ་འཇུག་འབད་ཡོད་པ་

During the 5th Joint Trade Committee Meeting convened in Thimphu in May 2024, Bhutan and Thailand signed the Terms of Reference (ToR) for Negotiations of a Free Trade Agreement (FTA) with a completion timeline of two years. Hon'ble Prime Minister in various meetings with the Thai side conveyed his intent and directives for both sides to complete the negotiations in one year. The DoT/MoICE has completed all negotiations in a record nine months and no free trade agreement has ever been negotiated in nine months. The current FTA covers only trade in goods and not trade in services. However, the ToR has an evolutionary clause allowing both parties to expand the scope of the agreement in the future to cover additional areas such as trade in services and investment, beyond trade in goods. The first FTA negotiation meeting was also convened in Bhutan following the signing of the ToR.

Given the technical nature of the negotiations, eight technical working groups were established comprising representatives from relevant agencies such as Department of Trade, Department of Industry, Legal Division of the Ministry, Bhutan Food and Drug Authority, Department of Revenue & Customs, Department of Agriculture and Marketing Cooperatives, Bhutan Standard Bureau and the Ministry of Foreign Affairs and External Trade. These working groups worked on specific chapters in the FTA encompassing trade in goods, rules of origin, customs procedures and trade facilitation, trade remedies, sanitary and phyto sanitary measures, technical barriers to trade, dispute settlement, economic cooperation, institutional provisions and initial provisions and definitions. The overall negotiations were coordinated and spearheaded by the Department of Trade.

To date, four rounds of FTA negotiations have been convened with the fourth round marking the conclusion of the Thailand-Bhutan FTA negotiations. During the fourth meeting, the Thai side proposed signing the agreement during the 6th BIMSTEC Summit in Bangkok, scheduled for April 2–4, 2025. This was also communicated through diplomatic channels. Following approval received from the Hon'ble PM, it has been conveyed through diplomatic channels that Bhutan agrees to signing the FTA at the 6th BIMSTEC Summit by the MoICE Minister in the presence of the two Hon'ble Prime Ministers.

ད་ གྱི་ལོ་ ༢༠༢༣-༢༠༢༤ ལུ་ ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་གི་ གྲོས་འཆར་འབད་ཡི།

གྱི་ལོ་ ༢༠༢༤ ལྷམ་ ༥ པའི་ནང་ ཐིམ་ཕུག་ལུ་སྤེལ་མཉམ་འབྲེལ་ཚོང་སྐྱར་ཚོགས་རྒྱུའུ་ཞལ་འཛོམས་ཐངས་ ༥ པ་ ཅུ་
ཕན་གྱི་སྐབས་ལུ་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་དང་ཐའེ་ལེན་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་
བདེ་སྤྲིག་གི་དོན་ལུ་ ལོ་ངོ་གཉིས་ཀྱི་ནང་འཁོད་ལུ་ མཇུག་བསྟུ་ནི་ཨིན་པའི་ ལག་ལེན་ཁྲུངས་གཏུགས་ཀྱི་ མཚན་
རྟགས་བཀོད་ཅི། མི་ཇེ་སློན་ཆེན་མཆོག་གིས་ ཐའེ་ལེན་རྒྱ་གསུམ་ཀྱི་ ཞལ་འཛོམས་མང་རབས་ཅིག་ཅུ་ཕན་གྱི་
སྐབས་ བདེ་སྤྲིག་གི་ལཱ་འདི་ ལོ་ངོ་ ༡ གི་ནང་འཁོད་ལུ་ མཇུག་བསྟུ་དགོ་པའི་རེ་འདུན་དང་བཀོད་ཁྲབ་ཚུ་ ཟུང་
ཕྱོགས་གཉིས་ཆར་ལུ་ གནང་ཡི། ལྷམ་དགུ་གི་ནང་འཁོད་ལུ་ བཟོ་གྲུ་ཚོང་འབྲེལ་དང་ལཱ་གཡོག་ལྷན་ཁག་ ཚོང་
འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ བདེ་སྤྲིག་གི་ལཱ་ཡོངས་ཇོགས་ དུས་ལུན་མགྱོགས་ཤོས་ཀྱི་ཐོག་ལས་ མཇུག་བསྟུ་ཡོད་པ་
ད་ ད་ལྟོ་ཚུན་ཚོད་ ལྷམ་དགུ་གི་ནང་འཁོད་ལུ་ ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་ ཡོངས་ཇོགས་བདེ་སྤྲིག་འབད་
འབདམ་དཔེ་མེད་པ་ཨིན། ད་ལྟོ་འི་ ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་གིས་ ཅད་ངོས་ཚོང་འབྲེལ་རྒྱུའུ་གཅིག་ལུ་
ཁྲབ་ཨིན་པ་ད་ ཞབས་རྟོག་ཚོང་འབྲེལ་ལུ་ ཁྲབ་སྟེ་མེད་པ་ཨིན། ཨིན་རུང་ ལག་ལེན་ཁྲུངས་གཏུགས་ནང་ འགྱུར་
རིམ་གྱི་དོན་ཚན་ཚུ་བཀོད་དེ་ཡོད་པ་ལས་ ཅུ་ཕན་གཉིས་ཆར་ལུ་ མ་འོངས་པའི་ནང་ འགན་རྒྱ་གི་འོས་འབབ་ རྒྱ་
སྐྱོད་འབད་དེ་ ཅད་ངོས་ཚོང་སྐྱར་གྱི་མ་ཚད་པར་ ཁ་སྐོང་གི་ས་ཁོངས་ཚུ་འི་ནང་ཁྲབ་ཚད་ ཞབས་རྟོག་དང་ མ་ཅུ་
གཞི་བཙུགས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་ཡང་ ཁ་སྐོང་རྒྱབ་བརྟུབ་ནི་ཨིན། ལག་ལེན་ཁྲུངས་གཏུགས་ཀྱི་ མཚན་རྟགས་བཀོད་
པའི་ཤུལ་ལུ་ ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་ཞལ་འཛོམས་དང་པ་དེ་ ཐིམ་ཕུག་ལུ་སྤེལ་ ཚོགས་ཅི།

བདེ་སྤྲིག་འབད་ནི་ཚུ་ འཕུལ་ལས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཅིག་ཨིན་པ་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྤེལ་ དཔེར་ན་ ཚོང་འབྲེལ་ལས་
ཁུངས་དང་ བཟོ་གྲུ་ལས་ཁུངས་ ལྷན་ཁག་གི་ཁྲིམས་དོན་ལས་ལས་ཚན་ འབྲུག་ཟངས་དང་སྤྲེལ་རིགས་དབང་
འཛིན་ འོང་འབབ་དང་ཅད་པ་ལས་ཁུངས་ སོ་ནམ་ཚོང་བསྐྱུགས་མཉམ་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ འབྲུག་གནས་ཚད་
ལས་ཁང་ དེ་ལས་ ཕྱི་འབྲེལ་དང་ཕྱིར་ཚོང་ལྷན་ཁག་ལས་ འཕུལ་ལས་སྤེལ་ཚན་བརྒྱུད་ཡོད་པའི་ རོ་ཆབ་འཐུས་མི་
སྤེལ་ཚན་གཞི་བཙུགས་འབད་ཡི། སྤེལ་ཚན་འདི་ཚུ་གིས་ ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་གི་ དམིགས་བསལ་ལེའུ་
ཅད་ངོས་ཚོང་འབྲེལ་དང་ འབྲུང་ཁུངས་ཀྱི་སྤྲིག་གཞི་ ཅན་མ་བྱ་བའི་གནད་སྤྱོད་དང་ཚོང་འབྲེལ་མཐུན་རྐྱེན་ ཚོང་
འབྲེལ་བཅོ་ཐབས་ གཙང་སྤྱོད་དང་སྤྱོད་གཙང་སྤྱོད་ཐབས་ལས་ ཁྱད་རིག་ཚོང་འབྲེལ་བཀག་ཆ་ རྩོད་ཉོག་སེལ་
ཐབས་ དཔལ་འབྱོར་མཉམ་འབྲེལ་ གཙུག་སྤེལ་གནད་དོན་ དེ་ལས་ འགོ་བཙུགས་གནད་དོན་དང་དོན་འབྲེལ་
ཚུ་འི་ནང་ ལཱ་འབད་ཡི། ཚོང་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ འགོ་འདྲེན་དང་འགོ་འཛིན་ཐོག་ལས་ བདེ་སྤྲིག་ཡོངས་
ཇོགས་འབད་ཡོད་པ་ཨིན།

ད་ལྟོ་ཚུན་ཚོད་ལུ་ ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་གྱི་ བདེ་སྤྲིག་ཞལ་འཛོམས་ཤོ་ཐངས་བཞི་ཐམ་པ་ ཅུ་ཕན་
ཡོད་པ་ད་ འཛོམས་ཐངས་བཞི་པའི་ནང་ ཐའེ་ལེན་རྒྱ་དང་འབྲུག་གི་བར་ན་འི་ བདེ་སྤྲིག་མཇུག་བསྟུ་ཡི། འཛོམས་
ཐངས་བཞི་པའི་ནང་ ཐའེ་ལེན་རྒྱ་གི་རྟོང་ལས་ གྱི་ལོ་ ༢༠༢༥ ལྷམ་ ༤ ཚེས་ ༢ ལས་ ༤ ཚུན་ བཅའོ་གཞི་ལུ་སྤེལ་
བེམས་ཤིག་གྲོས་འཛོམས་ ༤ པ་ཅུ་ཅུ་ཕན་གྱི་སྐབས་ལུ་ འགན་རྒྱ་འདི་གྱི་ མཚན་རྟགས་བཀོད་སྤེལ་ གྲོས་འཆར་
བཀོད་ཅི། གནད་དོན་འདི་ ཕྱི་འབྲེལ་སྤྱི་དབང་བརྒྱུད་དེ་ཡང་ བརྒྱུད་འབྲེལ་འབད་ཡི། མི་ཇེ་ སློན་ཆེན་མཆོག་

b) Salient Features of the Agreement

The FTA consist of 11 Chapters, namely Preamble, Trade in Goods, Customs Procedures and Trade Facilitation, Technical Barriers to Trade, Sanitary and Phytosanitary Measures, Trade Remedies, Economic Cooperation, Dispute Settlement, and Institutional and Final Provisions.

The following are the salient features of the Agreement;

1. Annex 2A-Schedule of tariff commitments-Thailand
2. Annex 2B-Schedule of tariff commitments-Bhutan
3. Annex 3A-Product Specific Rules
4. Annex 3B-Minimum Information Requirements for the Certificate of origin

II. Main Obligation, If Applicable

The main obligation of a Free Trade Agreement (FTA) is to reduce or eliminate trade barriers between Bhutan and Thailand, ensuring the free flow of goods with provisions to include services in the future. This involves eliminating or reducing tariffs, easing restrictions like quotas and creating greater market opportunities for businesses in both countries. By fostering fair competition, the agreement would ensure that trade remains free from distortions caused by subsidies and dumping. Moreover, it streamlines customs procedures and regulatory frameworks, making trade more efficient and cost-effective. With a well-defined dispute resolution mechanism in place, the agreement provides a stable and predictable trade environment, encouraging long-term economic cooperation and mutual growth.

III. Ministerial Responsibility

The FTA will be implemented once ratified by Parliament. The sooner the agreement can be tabled in Parliament, the sooner it can be deliberated and ratified for imple

ལས་ བཀའི་གནང་བ་གྲོལ་ཐོག་ལས་ ཕྱི་འབྲེལ་སྤྱི་དབང་བརྒྱུད་དེ་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ བེས་ཀྱི་གྲོས་འཛུགས་
༤ པའི་ནང་ ཆོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་གུ་ མི་རྗེ་བཟོ་གྲུ་ཆོང་འབྲེལ་དང་ལཱ་གཡོག་སློན་པོ་གིས་ མི་རྗེ་སློན་
ཆེན་གཉིས་འཛུགས་ཐོག་ཁར་ མཚན་རྟགས་བཀོད་ནི་སྟེ་ བརྟེན་ལན་སྟེལ་ཡི།

ཁ་། འགན་རྒྱ་གི་རྩ་ཅན་བྱུང་ནས།

ཆོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་ནང་ ལེའུ་^༡ ཡོད་པ་ད་ དེ་རྩ་ རོ་སྤྱོད་ ཅད་དོས་ཆོང་སྐྱར་ ཅད་མ་བྱ་བའི་
གནད་སྤྱོད་དང་ཆོང་སྐྱར་མཐུན་ཆེན་ ཆོང་སྐྱར་བར་ཆེན་ སྐྱེས་ལུན་འཕྲོད་བསྟེན་ཉེན་སྲུང་ཐབས་ལས་ ཆོང་སྐྱར་
བཅོ་ཐབས་ དཔལ་འབྱོར་མཐུན་འབྲེལ་ རྩོད་རྟོག་སེལ་ཐབས་ དེ་ལས་ གཙུག་སྟེ་དང་མཐའ་དབྱེད་གནད་དོན།

གཤམ་གསལ་རྩ་ འགན་རྒྱ་གི་ རྩ་ཅན་བྱུང་སྐྱེས་རྩ་ཡིན།

༡ བྱུང་སྐྱེས་^༢ ག་པ་ ཐའེ་ལེན་པ་གི་ཅ་ཁལ་འགན་ལེན་བྱུང་བཀོད།

༢ བྱུང་སྐྱེས་^༢ ཁ་པ་ འབྲུག་གི་ཅ་ཁལ་འགན་ལེན་བྱུང་བཀོད།

༣ བྱུང་སྐྱེས་^༣ ག་པ་ དམིགས་བསལ་ཐོན་སྐྱེད་བཅའ་ཡིག།

༤ བྱུང་སྐྱེས་^༣ ཁ་པ་ ཅད་དོས་འབྱུང་ཁུངས་དོས་སྐྱར་ལག་ཁྱེར་གྱི་དོན་ལུ་ དགོས་མཁའི་བརྟེན་དོན་ཉུང་ཤོས།

༡ ལག་ལེན་འཐབ་བཏུབ་པ་ཅིན་ འགན་ཁུར་གཙོ་བོ།

ཆོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་གི་འགན་ཁུར་གཙོ་བོ་ར་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་དང་ཐའེ་ལེན་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱི་བར་
ན་ ཆོང་འབྲེལ་འཐབ་དལུ་ ཅད་དོས་རྩ་ གོ་ཡངས་ཏོག་ཏོ་སྟེ་ རྒྱུན་འཇུག་ངེས་བརྟན་བཟོ་སྟེ་ ཆོང་འབྲེལ་གྱི་
བཀག་ཆ་ སུ་ནི་ ཡང་ན་ རྩ་བསྐྱེད་གཏང་ནི་ཡིན། འདི་གིས་ ཅ་ཁལ་རྩ་ རྩ་བསྐྱེད་ ཡང་ན་ མར་ཕབ་འབད་
དེ་ ཆོང་སྐྱེས་བཀག་ཆ་ལ་སོགས་པ་རྩ་ འཇམ་ཏོང་ཏོ་བཟོ་ཐོག་ལས་ རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཆོང་འབྲེལ་གྱི་
དོན་ལུ་ ཆོང་ཁོམ་གོ་སྐབས་ རྒྱ་སྟོན་སྟེ་ བཟོ་ནི་ལུ་ གཤམ་གཏོགས་འབད་ཕ་ཡིན། དོ་འགྲན་མཐའ་སྐྱོང་ལེགས་
ཤོམ་སྟེ་ འབད་ཞིན་ན་ འགན་རྒྱ་འདི་གིས་ ཆོང་འབྲེལ་ནང་ སུ་ཆག་དང་ཕབ་ཆོང་གི་ འགྱུར་བ་རྩ་མེད་པར་
བཞག་ནི་ངེས་བརྟན་བཟོ་ནི་ཡིན། དེ་གིས་མ་ཆད་ འདི་གིས་ འཛོན་ཐང་ཅན་གྱི་ཆོང་འབྲེལ་དང་ དོན་སྟོན་ཅན་གྱི་
གནས་གོང་རྩ་བཟོ་སྟེ་ ཅད་མ་བྱ་སྟོན་དང་སྤྱི་གཞི་འཁོར་བཀོད་རྩ་ སྟོན་ཏོག་ཏོ་བཟོ་ནི་ཡིན། རྩོད་རྟོག་བསལ་ནི་འི་
ཐབས་བྱས་ གསལ་ཏོག་ཏོ་སྟེ་ བཟོ་ཡོད་པ་ལས་ འགན་རྒྱ་འདི་གིས་ ཆོང་འབྲེལ་བརྟན་ཏོག་ཏོ་དང་ སྟོན་དཔག་
རྩ་གསལ་པའི་གནས་སྤངས་ཐོག་ལས་ ལུན་རིང་དཔལ་འབྱོར་མཐུན་འབྲེལ་དང་ཕན་ཚུན་གོང་འཕེལ་ལུ་ སེམས་
ཤུགས་སྦྱེད་པ་ཡིན། གཞན་ཡང་ འགན་ཁུར་གྱི་སྐྱེལ་ལས་ འགན་རྒྱ་བསྐྱར་སྤྱོད་དང་ འགན་རྒྱ་དུས་ཆོད་ཁར་བསྐྱར་
ཞིབ་ དེ་ལས་ བྱེད་རིག་ལས་སྟེ་རྩ་དང་གཅིག་ཁར་ ཞལ་འཛུགས་འགོ་འཛེན་འཐབ་ནི་རྩ་ཡིན།

༢ སྟོན་པོའི་འགན་ཁུར།

བཟོ་གྲུ་ཆོང་འབྲེལ་དང་ལཱ་གཡོག་ལུན་ཁག་གིས་ ཆོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་ སྤྱི་ཚོགས་ནང་ བརྟེན་ས་ནི་
གི་ འགན་ཁུར་འབག་ནི་ཡིན། སྤྱི་ཚོགས་ནང་ ག་དེ་མཚུགས་མཚུགས་བརྟེན་ས་ཅིག་ བསྐྱར་སྤྱོད་ཀྱི་དོན་ལུ་

mentation. It will largely be implemented by the Department of Revenue and Customs (DRC) and, Ministry of Finance (MoF). Further, other relevant stakeholders such as the Department of Trade, Department of Industry, Legal Division of the Ministry, Bhutan Food and Drug Authority, Department of Agriculture and Marketing Cooperatives and Bhutan Standard Bureau will be involved in the implementation of the respective chapters of the FTA pertaining to their mandates.

IV. Advantages and Disadvantages

The following are the advantages and disadvantages of the Free Trade Agreement with Thailand, among others:

a) Advantages

- In addition to the analysis presented in the background section, Bhutan graduated from the Least Developed Country (LDC) category in December 2023, losing its entitlement to the time bound Duty-Free and Quota-Free market access that Thailand previously extended to certain goods originating from LDCs, including Bhutan. As a result, all exports after this date became subject to tariffs (customs duties and other related charges). This would make upcoming and potential Bhutanese exports less competitive in the Thai market as they would have been subject to tariffs and other charges resulting in a further widening of the trade deficit with Thailand.
- On the other hand, customs duty in Bhutan has been reduced over the years to a flat 10% or 0% on several thousand products. Bhutan was therefore offering a better market access for products from Thailand but not receiving the same market access in Thailand who still applied an average tariff rate of 31.2% for agricultural products and 8.4% on non agricultural products. It was even higher on some products that were of immediate export interest to Bhutan.
- Further, at present, around 90% of Bhutan's total trade is with India and Bangladesh, making it highly vulnerable to any policy changes, trade restrictions

བསམ་ཞིབ་དང་ཆ་སྒྲིབ་ཡང་ བཀྲོགས་པ་གསུམ་ འབད་ཚུགས། ཚོང་སྤྱོད་དགོངས་ཡངས་འགན་ཀྱི་འདི་ སྤྱི་
 ཚེས་ཀྱིས་ རྒྱ་སྤྱོད་ཆ་སྒྲིབ་འབད་བའི་ཤུལ་ལུ་ བའ་ཤོས་ར་ དུལ་ཅིས་ལྷན་ཁག་ འོང་འབབ་དང་ཅ་དམ་ལས་
 ཁུངས་ཀྱིས་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ཨིན། དེའི་ཁ་སྐོང་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ ཚོང་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་དང་ བཟོ་གྲུ་
 ལས་ཁུངས་ ལྷན་ཁག་གི་ཁྲིམས་དོན་སྡེ་ཚན་ འབྲུག་ཟ་ཆས་དང་སྤྱོད་རིགས་དབང་འཛིན་ སོ་ནམ་ཚོང་བསྐྱུགས་
 མཉམ་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ དེ་ལས་ འབྲུག་གནས་ཚད་ལས་ཁང་གིས་ ཚོང་སྤྱོད་དགོངས་ཡངས་འགན་ཀྱི་གི་
 འབྲེལ་ཡོད་ལེའུའི་བསྟར་སྤྱད་ནང་ གཤམ་གཏོགས་འབད་ནི་ཨིན།

༤ སན་པ་དང་གཞི་དཔེ་

ཐའེ་ལེན་ཏ་དང་གཅིག་ཁར་ ཚོང་སྤྱོད་དགོངས་ཡངས་འགན་ཀྱི་གིས་ སན་པ་དང་གཞི་དཔེ་དག་པ་ཅིག་ གཤམ་
 གསལ་ལྟར་ཨིན།

༡༡ སན་པ་

- ལས་ཚན་གྱི་རྒྱུ་ཁུངས་ནང་ དབྱེ་དཔྱད་གསལ་བཀོད་འབད་བའི་ཁ་སྐོང་ལུ་ སྤྱི་ལོ་༢༠༡༣ ཟླ་༣་པ་
 ལས་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ གོང་འཕེལ་ཉུང་ཤོས་འབྱོར་མི་རྒྱལ་ཁབ་ལས་ མཐར་འབྱོལ་མི་དང་འབྲེལ་
 ཐའེ་ལེན་ཏ་གིས་ འདས་པའི་ལོ་ཚུའི་ནང་ གོང་འཕེལ་ཉུང་ཤོས་འབྱོར་མི་རྒྱལ་ཁབ་ཚུ་ལུ་ དེ་ལ་ལས་ཐོན་
 པའི་ཅ་དངོས་ལ་ལུ་ཅིག་ དུས་ཚོད་ཚད་ལྷན་བཟོ་བའི་ནང་འཁོད་ལུ་ ཁྲལ་ཡངས་དང་ཚོང་སྐྱེལ་དགོངས་
 ཡངས་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་སྡེ་ཡོད་མི་དེ་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཡང་ དེའི་ནང་ཚུད་དེ་ཡོད་པ་ལས་ དེའི་ཐོབ་
 ལམ་ མེད་པ་སྡེ་ སོང་ཡི། དེའི་གྲུབ་འབྲས་ལུ་ ཆོས་གངས་དེ་ལས་བབྱུང་སྡེ་ ཕྱིར་ཚོང་ཆ་མཉམ་ར་ ཅ་
 ཁྲལ་། ཅ་དམ་ཁྲལ་དང་འབྲེལ་ཡོད་འབྲས་གཞན་ཚུ་ བཟོ་བཤུགས་སྡེ་ཐོན་སོང་ཡི། འདི་གིས་ མ་
 འོངས་པ་ལུ་ ལུས་ཅན་གྱི་འབྲུག་མི་ཕྱིར་ཚོང་འཐབ་མི་ཚུ་གིས་ ཅ་དམ་ཁྲལ་དང་འབྲས་གཞན་ཚུ་བཟོ་བཤུགས་
 དགོཔ་ཐོན་མ་ལས་ ཐའེ་ལེན་ཏ་དང་གཅིག་ཁར་ ཉེང་སྐལ་ར་ཚོང་ཆད་ཀྱི་སྤྱོད་སྡེ་འབྱོར་ནི་དེ་གིས་ ཐའེ་
 ལེན་ཏ་ཚོང་ཁོམ་དང་གཅིག་ཁར་ ཚོང་འབྲེལ་འཐབ་ནི་ལུ་ རོ་འགན་ཉུང་སྡེ་ འབྱོར་ཨིན།
- ཕྱོགས་གཞན་ཅིག་ལས་འབད་བ་ཅིན་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ ལོ་ངོ་མང་རབས་ཅིག་གི་ཉེ་མ་ལས་ ཐོན་
 སྐྱེད་སྤྱོད་ཐུག་ལེ་ཤ་ཅིག་ལུ་ར་ ཅ་དམ་ཁྲལ་ཚུ་ ཁོད་སྟོམ་སྡེ་ བརྒྱ་ཆ་༡༠ ལས་༠ ཚུན་ སྤྱོད་ཆ་ལས་
 དེ་ཡོད། དེ་འབད་ནི་དེ་གིས་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ ཐའེ་ལེན་ཏ་གི་ཐོན་སྐྱེད་ཚུ་ལུ་ ཚོང་འབྲུལ་ལེགས་
 ཤོམ་བྱིན་ཡོད་རུང་ ཐའེ་ལེན་ཏ་ལས་ ཅོག་འཐད་པ་སྡེ་མ་ཐོབ་པ་ཡོད། དེ་ཡང་ ཐའེ་ལེན་ཏ་གིས་ སོ་ནམ་
 ཐོན་སྐྱེད་ལུ་ དཔྱ་སྟོམས་ཅ་ཁྲལ་བརྒྱ་ཆ་༣༡.༢ དང་སོ་ནམ་མེན་པའི་ཐོན་སྐྱེད་ཚུ་ལུ་ བརྒྱ་ཆ་༤.༤ བཀལ་
 ཏེ་རང་ཡོད། ཐོན་སྐྱེད་ལ་ལུ་ཅིག་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ལུ་ འཕལ་མཁྲོགས་ཕྱིར་ཚོང་ དང་འདོད་ཡོད་མི་ཚུ་
 ལུ་ དེ་ལས་ཡང་ ལྷག་པ་སྡེ་ཐོག་སྡེ་ཡོད།
- ལྷག་པར་དུ་ ད་ལྟོ་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ ཚོང་འབྲེལ་ཡོངས་བསྟོམས་ལས་ བརྒྱ་ཆ་༨༠ དེ་ཅིག་ རྒྱ་གར་
 དང་བརྒྱལ་དེེེ་ དང་གཅིག་འཐབ་སྡེ་ཡོད་པ་ལས་ རྒྱལ་ཁབ་འདི་གཉིས་ཀྱི་ནང་ སྤྱི་བུས་གང་རུང་

or external shocks in these countries. Such changes could significantly impact Bhutan's exports and imports, disrupting trade flows, supply chain and economic stability. The FTA with Thailand will help strengthen economic resilience, reduce over-reliance on a few markets, diversify Bhutan's export destinations, enhance overall market diversification and provide access for Bhutanese consumers to a wider range of goods at competitive prices and quality.

- Through the FTA, exports from Bhutan will receive preferential treatment in the Thai market through reduced tariffs. Following negotiations, Thailand has agreed to eliminate tariffs on 94% of their total tariff lines (10,731 tariff lines) while Bhutan has agreed to eliminate tariffs on all of its 5,867 tariff lines, effective from the date the FTA comes into force. This means that nearly all Bhutanese goods entering Thailand will be exempted from import duties, making them more competitive in the Thai market. Bhutan will be able to export key potential products to Thailand at zero tariff after the FTA comes into force, which otherwise would have been applied from 5% to 60% (such as 5% for Essential oils, yathra; 10% for juices, areca nut, apples, cordyceps, cement; 20% for Spices such as ginger, turmeric, and cardamom; 30% for Honey, pickles, jams; 40% for Oranges, Matsutake mushrooms, coffee; and 60% for Potatoes, tea, alcoholic beverages etc). It may be noted that 6% of the tariff lines that Thailand protected and for which Thailand did not offer full market access were those that do not have export potential or currently being manufactured or found in Bhutan such as automobiles, several varieties of ocean fish etc.
- Thailand has also allocated a Country Specific Quota for Bhutan covering 11 agricultural products despite these being listed in Thai Tariff Rate Quota (sensitive list) of Thailand. This ensures that Bhutan can still export these commodities but up to a certain quantitative limit at zero tariff. These are also subject to negotiations in the future if additional quota is required. The quota covers 77 tariff lines

འགྱུར་བཅས་དང་ ཚོང་འབྲེལ་བཀག་ཆ་ དེ་ལས་ ཕྱི་ཁའི་གཞི་དུ་འཕྱུར་རེ་བྱུང་ཆེ་ ཉེན་ཁ་སྒྲིམ་བཅོས་ ཡིན། འདི་བརྩམ་གྱི་ འགྱུར་བཅས་ཚུ་གིས་ འབྲུག་གི་ཕྱི་རྒྱུ་ཚོང་དང་ནང་འབྲེལ་ལུ་ རྒྱ་སྒྲིམ་སྤྱོད་ཐོ་ཕོག་ནི་ ཡིན་མ་དུ་ ཚོང་འབྲེལ་རྒྱུ་འཇུག་དང་ བཀག་སྤོང་གི་རྒྱུ་ དེ་ལས་ དཔལ་འབྱོར་ཡུན་བརྟན་ལུ་ བར་ ཆད་རྒྱབ་ཡིན། ཐའེ་ལེན་རྒྱུ་ཁབ་དང་གཅིག་ཁར་ ཚོང་རྒྱུ་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་གིས་ དཔལ་ འབྱོར་སྤྱི་བཅོ་ནི་དང་ ཚོང་ཁྲོམ་ཉུང་སྤྱི་ཕྱི་ལུ་སྤྱོད་གཏང་ཆེ་བ་ཚུ་ མར་ཕབ་འབད་ནི་ འབྲུག་རྒྱུ་ ཁབ་ཀྱི་ཕྱི་རྒྱུ་ཚོང་ཁག་ཕྱེ་ནི་ སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ཚོང་ཁྲོམ་ཁག་ཕྱེ་ནི་ལུ་ཡར་བྱུ་གཏང་ནི་ དེ་ལས་ ཉམ་སྤྱོད་འབད་ མི་འབྲུག་མི་ཚུ་ལུ་ དོ་འགན་ཅན་གྱི་གོང་ཆད་དང་སྤྱི་ཚད་ཅན་གྱི་ཅ་དངོས་ རྒྱ་སྒྲིམ་སྤྱོད་ འཐོབ་ཚུགས་ ནི་ཡིན།

- ཚོང་རྒྱུ་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་བརྒྱུད་དེ་ འབྲུག་རྒྱུ་ཁབ་ཀྱིས་ ཅ་ཁལ་ཕབ་ཆག་ཐོག་ལས་ ཐའེ་ ལེན་རྒྱུ་ཚོང་ཁྲོམ་ནང་ གདམ་ཁ་ཅན་གྱི་སྤྱོད་བཞག་ཐོབ། བདེ་སྤྱི་ག་འབད་བའི་ཤུལ་ལུ་ ཐའེ་ལེན་རྒྱུ་གིས་ ཚོང་འབྲེལ་གོང་ཡངས་འགན་རྒྱ་འདི་ བསྟར་སྤྱོད་འབད་བའི་ཆོས་གངས་ལས་ ཁོང་གི་ཅ་ཁལ་གྲུལ་རིམ་ རྒྱ་ཅ་ཁལ་གྲུལ་རིམ་^{10, 237} ཡོངས་བསྒྲིམ་ལས་ བརྒྱ་ཆ་¹² ཅ་བསྟར་གཏང་ནི་ལུ་ ཁས་ལེན་འབད་ ཡོད་པ་ད་ འབྲུག་རྒྱུ་ཁབ་ཀྱིས་ ཅ་ཁལ་གྲུལ་རིམ་^{4, 162} ཆ་མཉམ་ར་ ཅ་བསྟར་གཏང་ནི་སྤྱོད་ ཁས་ ལེན་འབད་ཡི། དེའི་གོ་དོན་འདི་ འབྲུག་མིའི་ཅ་དངོས་ཉམ་ཆ་མཉམ་ར་ ཐའེ་ལེན་རྒྱུ་ཁབ་ལུ་ འཇུག་མ་དུ་ ནང་འབྲེལ་ཁལ་གྱི་དགོངས་ཡངས་ཐོབ། འབྲུག་རྒྱུ་ཁབ་ཀྱིས་ ཚོང་འབྲེལ་གོང་འགན་རྒྱ་ འདི་ བསྟར་སྤྱོད་འབད་བའི་ཤུལ་ལུ་ ཐའེ་ལེན་རྒྱུ་ཁབ་ནང་ ཅ་ཁལ་མ་ཐོག་པའི་ཐོག་ལས་ ལུས་ཅན་ གྱི་ཐོན་སྤྱོད་ཚུ་ ཕྱི་རྒྱུ་ཚོང་འཐབ་ཚུགས། འདི་ལག་ལེན་མ་འཐབ་པ་ཅིན་ ཅ་ཁལ་བརྒྱ་ཆ་⁴ ལས་⁶⁰ ཚུན་ ཐོག་ རྒྱ་དཔེར་ན་ མེད་ཐབས་མེད་པའི་སྤྱི་དང་ཡ་ཁལ་ལུ་བརྒྱ་ཆ་⁴ ཤིང་ཁུ་དང་རྒྱ་མ་ ཡེ་ལུ་ དབྱར་རྒྱ་དགུན་འབུལ་ ཅི་ས་ཚུ་ལུ་བརྒྱ་ཆ་¹⁰ ས་སྒྲིམ་ ཡོངས་ལུ་ ལུ་ལན་ཅི་ལུ་བརྒྱ་ཆ་³⁰ ཆ་ལུ་ མ་ སྤྱོད་ཀེ་ཤ་ལུ་ ཆོག་¹⁷ཀེ་ཕི་ལུ་བརྒྱ་ཆ་¹⁰ ཀེ་བ་ ¹⁷པ་ཏི་ ཆང་རིགས་ལུ་བརྒྱ་ཆ་⁶⁰། ཐའེ་ལེན་ གི་ ཅ་ཁལ་གྲུལ་རིམ་གྱི་བརྒྱ་ཆ་⁶ དེ་ སྤྱོད་ཐོབ་འབད་དེ་ ཚོང་ཁྲོམ་ནང་གོ་སྒྲིབ་སྤྱོད་ཡོངས་རྒྱ་མ་ཕྱིན་ མི་དེ་ཡང་ ད་ལྟོ་འབྲུག་རྒྱུ་ཁབ་ནང་མེད་མི་ དཔེར་ན་ ལུས་འཁོར་ རྒྱ་མཚའི་ཉའི་ཐོན་སྤྱོད་ལ་སོགས་ ཚུ་ ཕྱི་རྒྱུ་ཚོང་གི་ལུས་མེད་ཡིན་མ་ལས་བརྟེན་ཡིན།
- ཐའེ་ལེན་རྒྱུ་གིས་ འབྲུག་རྒྱུ་ཁབ་ཀྱི་དོན་ལུ་ ཐའེ་ལེན་རྒྱུ་ཁབ་ནང་ ཐའེ་ཅ་ཁལ་ཆད་གཞི་ཚོང་སྒྲིམ་ རྒྱ་ཆོར་ཤུགས་ཅན་གྱི་ཐོ་། ནང་ཚུད་དེ་འབད་རུང་ མོ་ནམ་ཐོན་སྤྱོད་¹¹ རྒྱབ་པའི་ རྒྱུ་ཁབ་ཀྱི་དམིགས་ བསལ་ཚོང་སྒྲིམ་ཡང་ ཕྱིན་སྤྱོད་ཡོད། འབྲུག་རྒྱུ་ཁབ་ཀྱིས་ ཚོང་ཐོ་འདི་ཚུ་ འཕྲོ་འཐུད་དེ་ར་ ཅ་ཁལ་མ་ ཐོག་པའི་ཐོག་ལས་ ཆད་ལུན་གྱི་འཐོར་ཆད་ཚུན་ཆོད་ལུ་ ཕྱི་རྒྱུ་ཚོང་འཐབ་ཚུགས། འདི་ཚུ་ཡང་ གལ་སྤྱད་ མ་འོངས་པ་ལུ་ ཚོང་སྒྲིམ་ཁ་སྒྲིང་དགོ་པ་ཅིན་ བདེ་སྤྱི་ག་འབད་ཆོག་པའི་ཐོག་ལུ་ཡིན། ཚོང་སྒྲིམ་གྱིས་ མ་ཐུན་འགྲིག་རིམ་ལུགས་ཨང་གནས་ཅན་¹² ཀྱི་གནས་ཆད་ནང་ ཅ་ཁལ་གྲུལ་རིམ་¹¹ རྒྱབ་ཡོད་པའི་

at the HS 8 digit level and includes: Milk and Cream - 300 Metric Ton (MT); Potatoes - 20,000 MT; Garlic - 130 MT; Coffee - 10 MT; Tea - 250 MT; Pepper - 2 MT; Maize - 300 MT; Rice - 500 MT; Palm oil - 20 MT; Instant Coffee - 1MT and Trout - 25 MT. Upon the request of the Ministry of Agriculture and Live-stock, given the sufficient domestic production, products such as eggs, potatoes and green tea has been maintained under Bhutan's sensitive list.

- Furthermore, the FTA will facilitate easier access to Thailand's market and boost trade opportunities for Bhutan through simplified rules of origin procedures and relaxed import restrictions. For instance, under the FTA, 138 out of 165 requested products qualify for tariff-free access to Thailand with a 30% local content requirement, making it easier for Bhutanese goods to meet the Rules of Origin criteria. Additionally, Thailand granted a special concession for 7 priority iron and steel products, lowering the usual threshold from 40% to 30%, that will benefit Bhutan's ferroalloy industries both in operation and those in the pipeline.
- Also, all 131 export potential products requested by the private sector will receive full market access in Thailand with zero tariffs. This means Bhutanese businesses will have the opportunity to expand the market for their products without facing tariff barriers and increase their competitiveness in the Thai market.
- There is also a chapter in the FTA on economic and technical cooperation that provides a framework for strengthening bilateral engagements and collaborations across key sectors such as renewable energy, education, investments, intellectual property, tourism among others as these are also broadly covered in the agreement.
- The implementation of an FTA could bring about improvements in Bhutan's negative balance of trade with Thailand, contributing to a reduction in the overall current account deficit and helping earn foreign currency.
- A FTA with Thailand provides access into the regional markets of the nine other Association of South East Asian Nations (ASEAN) member countries through Thailand, who is a member.

གྲལ་ལས་ ཨོམ་དང་སྤྱིས་ - མེ་ཤིག་ཤོན་༣༠༠། ཀེ་བ་- མེ་ཤིག་ཤོན་༢༠༠༠༠། སྤྱི་སྤྱོད་པ་- མེ་ཤིག་
 ཤོན་༡༣༠། ཚིག་ཇ་ཀོ་མི་- མེ་ཤིག་ཤོན་༡༠། ཇ་པ་ཏི་- མེ་ཤིག་ཤོན་༢༥༠། ཐིང་ངེ་- མེ་ཤིག་ཤོན་༢༡། གོ་
 ཟ་- མེ་ཤིག་ཤོན་༣༠༠། རྩམ་- མེ་ཤིག་ཤོན་༥༠༠། ཏ་ལ་འི་མར་ཁུ་- མེ་ཤིག་ཤོན་༢༠། མཐུགས་བཟོའི་
 ཚིག་ཇ་- མེ་ཤིག་ཤོན་༡། ཉ་རིགས་འཕུང་- མེ་ཤིག་ཤོན་༢༥། སོ་ནམ་དང་སྤྱོད་པ་ལས་ལྷན་ཁག་གིས་
 ལུ་བསྐྱལ་འབད་བཞིན་དུ་ སྤྱོད་ཤོག་དང་ཀེ་བ་ དེ་ལས་ སྤྱོད་ལུང་ཇ་ཚུ་ འབྲུག་གི་ཚོང་ཤུགས་ཅན་གྱི་ཐོ་
 བ་ནང་ བརྩི་འཛིག་འབད་དེ་ཡོད་པ་ཨིན།

- ལྷག་པར་དུ་ ཚོང་སྤྱོད་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་འདི་གིས་ ཐའེ་ལེན་ཏེ་ཚོང་ཁྲོམ་ནང་ འཇམ་ཏྲོང་ཏྲོ་སྤྱོད་
 ཚུགས་པའི་ཁར་ ཅ་དངོས་འབྱུང་ཁུངས་བྱ་སྤྱོད་སྤྱི་གཞི་ འཇམ་ཏྲོང་ཏྲོ་བཟོ་མི་གིས་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་
 གྱི་དོན་ལུ་ ཚོང་འབྲེལ་གོང་འཕེལ་འགྱུར་གི་ གོ་སྐབས་ཡོད། དཔྱེ་འབད་བ་ཅིན་ ཚོང་སྤྱོད་དགོངས་
 ཡངས་འགན་རྒྱ་འདི་གི་ ལུ་བསྐྱལ་འབད་བའི་ཐོན་སྐྱེད་༡༩༥ གྲལ་ལ་ལས་༡༣༤ ཐའེ་ལེན་ཏེ་ལུ་ ཅ་ཁུལ་མ་
 ཐོག་པ་སྤྱོད་ ཚོང་འབྲེལ་འཐབ་ནི་ལུ་ བྱང་ཆོས་ཚང་ཡོད་པ་དང་སྤྱོད་པ་ ས་གནས་གྱི་ནང་དོན་བརྒྱ་ཆ་༣༠
 དགོ་པ་ལས་ འབྲུག་མི་ཅ་དངོས་ཚུ་ འབྱུང་ཁུངས་བྱང་ཆོས་སྤྱི་གཞི་གི་ཚད་གཞི་ ཚོང་ནི་ལུ་ འཇམ་ནི་
 ཨིན། དེའི་ཁ་སྤོང་ལུ་ དམིགས་བསལ་གྱི་ཡངས་ཆག་ ལྷགས་དང་རར་ལྷགས་ཐོན་སྐྱེད་ལུ་ ལུ་ ལམ་རྒྱུན་
 གྱི་བརྒྱ་༤༠ ལས་༣༠ ཚུན་ སུབ་མི་གིས་ འབྲུག་གི་ལྷགས་རིགས་བཟོ་གྲུ་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་པའི་
 བསྐྱེད་ཡོད་མི་དང་ འགོ་བཙུགས་ནི་ཨིན་མི་ཚུ་ལུ་ སན་ཐོགས།
- སྤྱོད་སྤྱོད་གིས་ ལུ་བསྐྱལ་འབད་མི་ ལུས་ཅན་གྱི་ཐོན་སྐྱེད་༡༣༡ ལུ་ཡང་ ཅ་ཁུལ་མ་ཐོག་པ་སྤྱོད་ ཐའེ་ལེན་ཏེ་
 གི་ཚོང་ཁྲོམ་ནང་ སྤྱོད་པ་སྤྱོད་ སྤྱོད་ཚུགས། འདི་གིས་ འབྲུག་མི་ཚོང་འབྲེལ་གིས་ ཁོ་ཚུའི་ཐོན་སྐྱེད་ཚུ་
 ལུ་ ཅ་ཁུལ་བཀག་ཆ་གཞི་ལེན་འབད་མ་དགོ་པར་ ཐའེ་ཚོང་ཁྲོམ་ནང་ ཁོང་གི་དོ་འགན་ཚུ་ཡར་སང་
 འབད་དེ་ ཚོང་ཁྲོམ་རྒྱ་སྤྱོད་གཏང་ནི་གི་གོ་སྐབས་ཡོད།
- དཔལ་འབྱོར་དང་བྱུང་རིག་མཐུན་འབྲེལ་གྱི་ལེའུ་ཡང་ ཚོང་སྤྱོད་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་ནང་བཀོད་དེ་
 ཡོད་པ་ད་ འདི་གིས་ ལུང་ཕྱོགས་གྲལ་གཏོགས་སྤྱི་བཟོ་ནི་ལུ་ གཞི་བཀོད་བྱེད་མ་ཨིན་པ་ད་ ལས་
 ཚན་ཆ་མཉམ་གྱི་ནང་འཁོད་ལུ་ མཐུན་ལམ་བཟོ་མ་ཨིན། ལེ་ཤ་ཡོད་པའི་གྲལ་ལས་ དཔྱེ་འབད་བ་ཅིན་
 སྤྱོད་པ་ལུ་ལུ་ལུ་ལུ་ལུ་ལུ་ ལེ་ཤ་ལུ་ མ་ཚུ་གཞི་བཙུགས་ སྤྱོད་པ་རྒྱ་དངོས་ ལྷ་བཤལ་ཚུ་ འགན་རྒྱ་ནང་
 རྒྱབ་ཆེད་གསེ་ ཚུད་དེ་ཡོད།
- ཚོང་སྤྱོད་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་གི་ བསྐྱེད་སྤྱོད་འབད་མི་གིས་ ད་ལྟོའི་སྤྱོད་པ་ལས་ཕྱིས་ཆད་ མར་སུབ་ནི་
 དང་ ཕྱི་རྒྱལ་ཏི་རུ་འཐོབ་ནི་ལུ་ སན་སྤྱོད་པ་བཟོ་མ་ཨིན་དང་ ཐའེ་ལེན་ཏེ་དང་གཅིག་ཁར་ ཚོང་འབྲེལ་འདྲ་
 མཉམ་མེད་པའི་དཀའ་ངལ་བསལ་ཚུགས།
- ཚོང་སྤྱོད་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་དང་ཐའེ་ལེན་ཏེ་གིས་ ལུང་ཕྱོགས་གྱི་ཚོང་ཁྲོམ་གཞན་ ཤར་སྤྱོད་ཨིན་གྱི་
 ཡའི་རྒྱལ་ཁབ་མཐུན་ཚུགས་གྱི་ འབྲུག་མི་རྒྱལ་ཁབ་དགུ་དང་གཅིག་ཁར་ འབྲུག་མི་ཅིག་ཨིན་མི་ ཐའེ་

- There is a dispute settlement mechanism built into the agreement.
- The agreement does not have a renewal/validity time period but can still be amended as and when required.
- There is an evolutionary clause built into the ToR of the agreement which allows for other areas to be inserted into the agreement such as services, investment etc
- Consumer goods and industrial goods including raw materials from Thailand will enter Bhutan at much lower rates giving the general public options of quality goods at relatively competitive prices.

b) Disadvantages

- The FTA may enhance imports from Thailand in the short term but may exceed growth of exports as majority of the imports would come duty free leading to outflow of foreign currency.
- Bhutan's current export portfolio is relatively limited, highlighting the need for all stakeholders including the private sector in Bhutan to be ready with the necessary goods for export. This may take time.
- The private sector may face challenges in adhering with Thailand's product/certification standards and Rules of Origin (ROO) requirements and would require targeted support.
- May bring about trade diversion from conventional trading partners resulting in "ruffled feathers" on some fronts.

V. Tentative Cost Analysis of Entering into the Treaty

A total of Nu.1.257 M was incurred during the first FTA negotiations. Likewise for the second, third and fourth FTA negotiations, Nu.0.747 M, Nu.0.934 M and Nu.1.067 M were utilized respectively. Additionally, the department may require approximately Nu. 0.900 million budget to sign the agreement on the sidelines of the 6th BIMSTEC summit scheduled from 2-4th April 2024 and also Nu. 0.300 million to translate it into dzongkha and print the agreement for submission to cabinet members.

ལེན་པ་བརྒྱད་དེ་ མྱོད་ཚུགས་པའི་གོ་སྐབས་ཡོད།

- འགན་ཀྱི་འདི་ནང་ ཕྱི་རྒྱལ་སེལ་ཐབས་ཅིག་ཡང་ བརྩམས་ཡོད།
- འགན་ཀྱི་འདི་གི་ བསྐྱར་གསོ་དང་ ཡང་ན་ ཆ་གནས་ཀྱི་དུས་ཡུན་མེད་པ་ཡིན་རུང་ འཁྲི་སློན་ཚུ་ ནམ་ དགོཔ་ཐོན་རུང་ འབད་ཆོག།
- འགན་ཀྱི་གི་ ལག་ལེན་ཁྲུངས་གཏུགས་ འགྱུར་རིམ་དོན་ཚན་བཀོད་དེ་ཡོད་པ་ལས་ ཞབས་རྟོག་དང་མ་ ཙུ་གཞི་བརྩམས་ལ་སོགས་པ་ཚུ་ བརྩམས་ཆོག་པའི་ ཐོག་བཞག་སྟེ་ཡོད།
- བཅོམ་མེན་པའི་རྒྱ་ཆས་ཕྱིས་པའི་ ཉེ་སྤྱོད་ཅ་དངོས་དང་བཟོ་གཞི་ཅ་དངོས་ཚུ་ ཐའེ་ལེན་པ་ལས་ འབྲུག་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ སྤྱིར་བཏང་མི་མང་གཏམ་ཁ་ཅན་གྱི་ཐོག་ལས་ ཅ་དངོས་ཀྱི་སྤྱི་ཚད་དང་ རོ་འགན་ ཅན་གྱི་གོང་ཚད་ ཁོ་རྟོག་རྟོ་སྟེ་ འཛུལ་ཚུགས།

ཁ་། གཞི་དཔ།

- ཆོང་སྐྱུར་དགོངས་ཡངས་འགན་ཀྱི་གིས་ ཐའེ་ལེན་པ་ལས་ ཡུན་སྡུང་གི་དོན་ལུ་ ནང་འབྲེན་ཡར་འགྲུ་ བཏང་ནི་ཡིན་རུང་ ཕྱིར་ཆོང་ལས་ ཁྲུང་ཡངས་ཆག་ཐོག་ལུ་ ནང་འབྲེན་མང་ནི་དེ་གིས་ ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་རྒྱ་ ཕྱི་ཁར་འགྲོམ་ཡིན།
- ད་ལྟོ་ འབྲུག་གི་ཕྱིར་ཆོང་ལུ་ཤུལ་དེ་ ཆད་ཅིག་ལས་མེད་པ་ད་ ཆོང་ཁྲོམ་ཉུང་སྤྱ་ཅིག་ལུ་ རིག་པ་བསྐྱེམས་ སྤྱོད་པ་ཡིན་མ་ལས་ འབྲུག་གི་སྤྱིར་སྟེ་ཕྱིས་པའི་ ལས་སྟེ་ཆ་མཉམ་གྱིས་ ཉེར་མཁོའི་ཅ་དངོས་ཚུ་ ཕྱིར་ ཆོང་གི་དོན་ལུ་ ག་སྤྱི་སྟེ་སྤྱོད་དགོཔ་ཡིན། འདི་གིས་དུས་ཡུན་ རིང་མོ་སྟེ་འགོར་མ་ཡིན།
- སྤྱིར་སྟེ་ཚུ་གིས་ ཐའེ་ལེན་པ་གི་ཐོན་སྐྱེད་/གནས་ཚད་དོས་སྤྱིར་དང་ ཅ་དངོས་འབྱུང་ཁྲུངས་སྤྱི་གཞི་གི་ དགོཔ་མཁོ་ལུ་ འཁྲིལ་དགོ་ནི་དེ་གིས་ གཏོང་ལེན་འབྱུང་ནི་ཡིན་མ་ད་ དམིགས་ཡུལ་རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་ དགོཔ་ཐོན་ནི་ཡིན།
- དང་སྤྱིར་ཆོང་འབྲེལ་མཉམ་རྟོགས་ཚུ་ལས་ ཆོང་འབྲེལ་ཁག་ཕྱེ་ནི་གི་ ཉེན་ཁ་ཡོད།

ཤ. ཆོངས་ཡིག་ནང་འཛུལ་ཞུགས་ཚུན་ཆོད་ཀྱི་བད་གོན་ཆོད་ཕྱིས།

ཆོང་སྐྱུར་དགོངས་ཡངས་འགན་ཀྱི་བདེ་སྤྱི་ག་དང་པའི་དོན་ལུ་ དདུལ་ཁྲུང་ཡོངས་བསྐྱེམས་ས་ཡ་ ༡.༡༥༧ སོང་ཡི། དེ་བཟུམ་སྟེ་ བདེ་སྤྱི་ག་ཐོངས་ ༣ པ་དང་ ༣ པ་ དེ་ལས་ ༤ པའི་དོན་ལུ་ རིམ་པ་བཞིན་དུ་ དདུལ་ཁྲུང་ས་ཡ་ ༠.༧༤༧དང་ ༠.༧༣༤ དེ་ལས་ ༡.༠༤༧ བཏང་ཡོད་པ་ཡིན། ཐའེ་ལེན་པ་ལུ་ བམས་ཤིག་ཐོངས་ ༤ པ་རྩ་རྩ་པན་གྱི་ ཟུར་ཕྱོགས་ལུ་ འགན་ཀྱི་འདི་ མཚན་རྟགས་བཀོད་པའི་སྐབས་ ལག་ལེན་འཐབ་པའི་བད་གོན་དདུལ་ཁྲུང་ས་ཡ་

Senior officials from the DRC, MoF were part of the negotiating team and attended all four rounds of negotiations including the stakeholder consultation meetings prior to each negotiating round.

They have also provided the following inputs for this section and informed during the consultation process that the Ministry of Finance had accorded approval to provide full duty exemptions on all imports from Thailand despite the potential revenue loss.

As per the customs duty statistics 2023, the elimination of Customs Duty (CD) will cause a revenue loss of approximately Nu.132 million annually. However, the DRC has also reported that the following factors will help offset this revenue loss;

- a) Increased Trade Volume: Tariff removal would enable unrestricted trade, possibly elevating overall sales tax or GST collection which would still be applicable.
- b) Market Expansion: Elimination of tariffs promotes access to new markets, enhancing export opportunities and economic diversification for Bhutan.
- c) Lower Prices for Consumers: The reduction of tariffs would result in cheaper imported goods, benefiting consumers reliant on imports for everyday products.
- d) Investment Impact: Free trade could attract foreign investment, particularly in sectors benefiting from lower import costs, stimulating production and exports.

There will also be annual financial implications in terms of implementation of the agreement. For example, there will be recurring expenses to attend/convene the annual Joint Trade Committee meeting that will need to be convened to monitor the implementation of the agreement and to address challenges that arise. There will also be recurring expenses for technical agencies like Bhutan Food and Drug Authority, DRC etc to meet their counterparts when required as part of knowledge sharing, technical assistance etc. The budget required for such activities however will be minimal and will form part of the recurrent expenses of respective agencies. There will also be some

༠.༤ དེ་ཅིག་འགྲོ་ནི་ཡིན་པ་དེ་ ཚོང་སྒྲུར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་དང་ཟུར་སྒྲགས་ཚུ་ རྫོང་ཁའི་སྐད་ཡིག་ནང་ སྐད་
སྒྲུར་དང་ དཔེ་སྒྲན་འབད་དེ་ ལས་སྡེ་སོ་སོ་ལུ་ བཀའ་སྤྱོད་འབད་ནི་ཡིན་པའི་ཟད་འགྲོ་ དངུལ་ཀྲམ་ས་ཡ་ ༠.༤༠༠
གཏང་ནི་ཡིན།

བདེ་སྤྱི་ག་ཞལ་འཛོམས་སྐྱར་ཐངས་རེ་རེའི་ བདེ་སྤྱི་ག་མ་འབད་བའི་ཉེ་མར་ ལས་སྡེ་གོས་སྒྲན་འཛོམས་ཚོགས་མི་
ཕྱིས་ཏེ་ དངུལ་ཕྱིས་ལྷན་ཁག་ འོང་འབབ་དང་ཅད་མ་ལས་ཁུངས་ལས་ འགོ་དཔོན་གོང་མ་ཚུ་ བདེ་སྤྱི་ག་གི་འཇུ་
མི་ཡིན་པ་དེ་ ཁོང་ཚུ་གིས་ བདེ་སྤྱི་ག་ཞལ་འཛོམས་ སྐྱར་ཐངས་བཞི་ཆ་རའི་ནང་ བཅའ་མར་གཏོགས་ཡོད་པ་ཡིན།

ཁོང་ཚུ་གིས་ ལས་ཚན་འདི་གི་ནང་བཅུགས་དང་ གོས་སྒྲན་འབད་བའི་སྐབས་ དངུལ་ཕྱིས་ལྷན་ཁག་ལས་ ལུས་
ཅན་གྱི་འོང་འབབ་གྱིང་རྒྱ་ཡོད་དེ་འབད་རུང་ ཅུལ་ཤིལ་བྱ་ཡངས་ཆག་གི་སྐྱར་ལས་ བན་ལན་འབད་དེ་ གནང་
བ་ལེན་ཡི།

སྤྱི་ལོ་ ༢༠༢༣ གྱི་ ཅད་མ་ཁུལ་གནས་སྤྱད་ནང་འབྲེལ་བ་ཅིན་ ཅད་མ་ཁུལ་ཙུ་བསྐྱད་བཏང་མི་གིས་ ལོ་རེའི་ནང་
འོང་འབབ་དངུལ་ཀྲམ་ས་ཡ་ ༡༩༩ དེ་ཅིག་རེ་ གྱིང་རྒྱ་ཤོག་དོ་ཡོད་པ་ཡིན། ཡིན་རུང་ འོང་འབབ་དང་ཅད་མ་ལས་
ཁུངས་ཀྱིས་ གཤམ་གསལ་གནད་དོན་ཚུ་གིས་ འོང་འབབ་གྱིང་རྒྱ་ཤོག་མི་འདི་ཚུ་ ལུས་མེད་བཟོ་ནི་གི་ཕན་
གོགས་འབད་འོང་བའི་སྒྲན་ལུ་འབད་ཡོད་པ་ཡིན།

༡.༡ ཚོང་འབྲེལ་འབོར་ཚད་ཡར་སེང་: ཅུལ་ཙུ་བསྐྱད་འབད་མི་གིས་ ཚོང་འབྲེལ་ཐོགས་མེད་ཏུ་འབད་
ཚུགས་པ་ད་ སྤྱི་ཡོངས་ཚོང་ཁུལ་ ཡང་ན་ ཅད་དོས་དང་ཞབས་ཏྲིག་ཁུལ་བསྐྱེད་ལེན་དེ་ ད་རུང་ ལག་
ལེན་འཐབ་བཏུབ།

༡.༢ ཚོང་ཁོམ་རྒྱ་སྐྱེད་: ཅུལ་ཙུ་བསྐྱད་འབད་མི་གིས་ ཚོང་ཁོམ་གསར་པ་འབད་ནི་ལུ་ གོ་སྐབས་འཐོབ་ནི་
ཡིན་པ་དེ་ འབྲུག་གི་དོན་ལུ་ ཕྱིར་ཚོང་གོ་སྐབས་དང་དཔལ་འབྱོར་འཕེ་འགྱུར་ཡར་ཤུག་འགྲོ་ནི་ཡིན།

༡.༣ ཉེ་སྤྱོད་པ་ཚུ་འདི་དོན་ལུ་ གནས་གོང་མར་ཕབ་: ཅུལ་ཙུ་མར་ཕབ་འབད་མ་དང་ བཤམ་འབྲེན་འབད་བའི་ཅ་
དོས་ཚུ་ ཁེ་ཏྲིག་ཏྲི་སྡེ་འཐོབ་ནི་དེ་གིས་ ཉེ་བསྐྱར་བཞིན་དུ་འཕེན་སྐྱེད་ནང་འབྲེན་གྱིས་ གློ་གཏང་
ཚུགས་པའི་ཉེ་སྤྱོད་འབད་མི་ཚུ་ལུ་ ཕན་ཐོགས།

༡.༤ མ་ཙུ་གཞི་བཅུགས་ཕན་གཞོན་: ཚོང་སྒྲུར་དགོངས་ཡངས་ཀྱིས་ ཕྱི་རྒྱལ་ལས་མ་ཙུ་གཞི་བཅུགས་
བཀའ་ཚུགས་ནི་དང་ དམིགས་བསལ་དུ་ ཁེ་ཏྲིག་ཏྲི་སྡེ་ནང་འབྲེན་འབད་མི་ ལས་ཚན་ཚུ་ལུ་ ཕན་
ཐོགས་ནི་དང་ ཐོན་སྐྱེད་དང་ཕྱིར་ཚོང་ཚུ་ལུ་ སྤྱོ་བ་སྐྱེད་པ་ཡིན།

འགན་རྒྱ་འདི་ བསྐྱར་སྤྱོད་འབད་བའི་སྐབས་ལུ་ ལོ་བསྐྱར་གྱི་དངུལ་ཕྱིས་ལུ་ཡང་ གཞོན་སྐྱོན་ཤོག་ནི་ཡིན། དཔྱེ་
འབད་བ་ཅིན་ འགན་རྒྱ་འདི་ བསྐྱར་སྤྱོད་དང་ལྷ་ཏྲིག་གི་ཆེད་དུ་ མཉམ་འབྲེལ་ཚོང་སྒྲུར་ཚོགས་ཚུང་ཞལ་འཛོམས་
ནང་ བཅའ་མར་གཏོགས་ནི་/འཚོག་ནི་དང་ དེ་ལུ་བརྟེན་པའི་དཀའ་ངལ་དང་གཞོན་ལེན་གྱི་དོན་ལུ་ ཟད་འགྲོ་འགྲོ་
འོང་། ལྷ་རིག་ལས་སྡེ་ དཔེར་ན་ འབྲུག་ཟ་ཆས་དང་སྒྲན་རིགས་དབང་འཛིན་ འོང་འབབ་དང་ཅད་མ་ལས་
ཁུངས་ལ་སོགས་པ་ ཤེས་ཡོན་སྤྱོད་ནི་དང་ ལྷ་རིག་གོགས་རམ་དགོཔ་ཐོན་པའི་སྐབས་ལུ་ ཟད་འགྲོ་གནས་ནི་

budgetary requirement to update/amend the existing IT systems (eCMS, BTFN) to integrate some aspects of the FTA such as the certificate of origin among others. These will also not be substantive and have already been budgeted in the FY 2025-26 budget of respective agencies.

VI. Social, Economic, Cultural, Environmental and Political Implications

1. The FTA provides a framework for duty free access to all requested goods from both the countries, the provisions of which are mutually agreed upon, for the benefit of the people of both the countries.
2. The Agreement is expected to further strengthen economic and political ties with Thailand through expansion of trade relations as Thailand is among Bhutan's top ten trading partner in terms. With the FTA, economic and technical cooperation is also expected to enhance in other areas identified in the agreement.
3. The Agreement is expected to further strengthen economic and political ties with Thailand through expansion of trade relations as Thailand continues to remain Bhutan's close trading partner in terms of import and export to some extent .
4. No environmental or cultural implications foreseen from this FTA.

VII. Possible Effect on Domestic Laws

The Offtg Chief, Legal Division of MoICE was part of the negotiating team and attended all negotiation meetings and stakeholder meetings. The FTA and its attachments have also been legally vetted by the legal division of MoICE. Since this is a FTA with the technical inputs being negotiated by respective technical agencies, there may not be a need for OAG vetting. However, the FTA has also been shared with the Office of Attorney General (OAG) for legal opinion, if any.

Respective agencies such as the Ministry of Agriculture and Livestock may have to issue notifications upon implementation of the FTA on products that they did not want to

ཡིན། འཆར་དངུལ་ཚུ་ ཉུང་སྤྱ་གཅིག་ལས་མི་འགྱུར་ཅི་ཡིན་རུང་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ལུ་ ཟད་འགྲོ་ཕོགས་སྤྱོད་འོང།
 ད་ལྟོ་ཡོད་པའི་བར་དོན་ཁྱད་རིག་གི་རིམ་ལུགས་༡༧ ཡི་སི་ཨེམ་ཨེས་དང་བེ་ཁི་ཨེམ་ཨེན་། ཚུ་ ཉུས་མཐུན་བཟོ་
 དགོཔ་ད་ ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་གི་གནད་དོན་ དཔེར་ན་ མང་བའི་སྤྱུགས་ལས་ འབྲུང་ཁུངས་ངོས་
 འཛིན་ལག་ཁྱེར་ཚུ་ གཅིག་སྒྲིལ་བཟོ་ནི་ཚུ་ལུ་ འཆར་དངུལ་དགོཔ་ཡིན།

༤. མི་སྡེ་དང་ དཔལ་འབྱོར་ ལས་སྡེལ་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་ དེལས་ སྤྱོད་དོན་ལུ་གཞི་དགྲོལ།

༡. རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཆ་རའི་མི་སེར་ཚུ་ལུ་ སན་ཐོགས་ནི་གི་དོན་ལུ་ སན་ཚུན་འཁུན་འཆམ་པའི་གནད་དོན་ཐོག་
 ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་གིས་ རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཆ་ར་གིས་ ཞུ་བསྐྱེད་འབད་མི་ཅད་ངོས་ཚུ་ ཆ་
 མཉམ་ར་ ཅ་ཁལ་མེད་པར་ བྱིན་ནི་གི་གཞི་བཀོད་ཡིན།
༢. འགན་རྒྱ་འདི་གིས་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ ཚོང་འབྲེལ་མཉམ་སྤྱོད་ཐོག་༡༠ གྱི་གྲལ་ལས་ཅིག་ ཐའེ་
 ལེན་ཏུ་རྒྱལ་ཁབ་ཡིན་མ་ད་ ཚོང་འབྲེལ་རྒྱ་སྐྱེད་འབད་མི་ལུ་བརྟེན་ དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱོད་དོན་གྱི་མཐུན་ལས་
 ལུ་ཡང་ ཉེང་སྤྱལ་ར་ སྤྱི་སྤྱི་འགྱུར་གི་ རེ་འདུན་ཡོད། ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་དང་གཅིག་ཁར་
 དཔལ་འབྱོར་དང་ཁྱད་རིག་མཐུན་འབྲེལ་ འགན་རྒྱ་ནང་གསལ་བཀོད་འབད་མི་ས་ཁོངས་ གཞན་ཚུ་འི་ནང་
 ཡང་ ཡར་ཤལ་འགྱུར་གི་ རེ་འདུན་ཡོད།
༣. ཚོང་འབྲེལ་གོ་ཡོངས་འགན་རྒྱ་འདི་གིས་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་དང་ལས་སྡེལ་ལུ་ གཞི་དགྲོལ་ མ་
 མཐོང།
༤. མི་སྡེའི་འཆར་སྤངས་ལས་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་གི་ ནང་འབྲེན་ཅ་ཁལ་ཚུ་ ཆ་མཉམ་ར་ ཅ་བསྐྱེད་འབད་ནི་དེ་
 གིས་ དེལས་པར་ སྤྱིར་བཏང་མི་མང་ཚུ་གིས་ སྤྱིས་ཚད་ཅན་གྱི་ཐོན་སྐྱེད་ཚུ་ གོང་ཚད་ཁོ་རྟོག་རྟོ་སྤེ་ འཐོབ་
 ཚུགས།

༥. ནང་འཁོར་ཁྲིམས་ལུགས་ཚུ་ལུ་ གཞི་དགྲོལ།

བཟོ་གྲུ་ཚོང་འབྲེལ་དང་ལཱ་གཡོག་ལྷན་ཁག་ ཁྲིམས་དོན་སྡེ་ཚན་གྱི་ གཙོ་འཛིན་ངོ་ཚབ་ཀྱིས་ བདེ་སྤྱིག་གི་སྡེ་ཚན་
 འཐུས་མི་ཅིག་ཡིན་པའི་ཁར་ བདེ་སྤྱིག་ཞལ་འཛོམས་དང་ལས་སྡེའི་ཞལ་འཛོམས་ཆ་མཉམ་གྱི་ནང་ བཅའ་མར་
 གཏོགས་ཅི། ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་དང་ དེའི་མཉམ་སྤྱུགས་ཚུ་འི་ཁྲིམས་དོན་ཚུ་ བཟོ་གྲུ་ཚོང་འབྲེལ་
 དང་ལཱ་གཡོག་ལྷན་ཁག་ ཁྲིམས་དོན་སྡེ་ཚན་གྱིས་ བརྟག་ཞིབ་འབད་དེ་ ཁྲིམས་དོན་བསམ་འཆར་གྱི་དོན་ལུ་ ཚུད་
 དཔོན་ཡོངས་ཁྱབ་ཡིག་ཚང་དང་གཅིག་ཁར་ སྤེལ་ཡོད་པ་ཡིན།

འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ དཔེར་ན་ སོ་ནམ་སྤོ་རྟོར་ལྷན་ཁག་གིས་ ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་འདི་ བསྐྱར་སྤྱོད་
 འབད་བའི་ལུ་ལུ་ ཐའེ་ལེན་ཏུ་ལས་ སྤྱོད་རྟོག་དང་ཀོ་བ་ལ་སོགས་པའི་ ཐོན་སྐྱེད་ཚུ་ ནང་འབྲེན་འབད་མ་ཚོག་
 པའི་ བར་ལན་སྤེལ་ནི་ཡིན། འདི་བཟུམ་སྤེལ་ བཟོ་གྲུ་ཚོང་འབྲེལ་དང་ལཱ་གཡོག་ལྷན་ཁག་དང་ འོང་འབབ་དང་ཅ་
 བམ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་རྒྱ་འདི་ བསྐྱར་སྤྱོད་ཀྱི་ཐད་ལུ་ བར་ལན་གསལ་བསྐྱུགས་

be allowed for import from Thailand like eggs, potatoes etc. Likewise agencies like the MoICE and DRC will need to issue Notifications on the implementation of the FTA.

VIII. Any Other Associated Instrument on the same Subject

In July 2004, Bhutan and Thailand signed the Comprehensive Framework Agreement for Cooperation aimed at fostering and expanding trade. Further in November 2013, Bhutan and Thailand signed an Economic Cooperation Agreement (TECA). There are aspirations set out in those broad agreements with regard to a FTA.

IX. Report of the Multi-stakeholder Consultation

The FTA negotiations have been pursued after several stakeholder consultations with private sectors and relevant government agencies. For instance, the private sector was consulted on April 19, 2022, and a list of potential exportable products list of interest was compiled. Additional export potential product list from the private sector was received on 7 January 2024. On 15 January 2025, a dedicated session was held wherein BCCI and representatives from the private sector were sensitized and consulted on the FTA. Their additional export request list was received and negotiated with Thailand. To date, four stakeholder consultation meetings have been conducted on 08 May 2024 (private sector also attended), 04 September 2024, 02 December 2024 and 11 February 2025 with all the relevant government agencies.

འབད་དགོཔ་ཐོན་ནི་ཨིན། ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་ཀྱི་འདི་རང་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དག་བཅས་འབད་ཞིན་ན་
ཁྲིམས་ཅིག་ལུ་འགྱུར་ནི་ཨིན།

༤. རྫོང་དོན་གཅིག་པའི་འབྲེལ་ཡོད་ཐབས་ལམ་གཞན་གང་རུང་།

སྤྱི་ལོ་༢༠༠༤ ལྷམ་ ༡ པ་ལུ་ ཚོང་འབྲེལ་མཐའ་སྦྱོང་དང་ཀྱུ་སྦྱེད་ཀྱི་དོན་ལུ་དམིགས་ཏེ་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་དང་ཐའེ་
ལེན་ཏེ་གི་བར་ན་ མཐུན་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ གཞི་བཀོད་ཡོངས་རྫོགས་འགན་ཀྱི་ནང་ མཚན་རྟགས་བཀོད་ཅི། སྤྱི་
ལོ་༢༠༡༣ ལྷམ་ ༡༡ པ་ལུ་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་དང་ཐའེ་ལེན་ཏེ་གི་བར་ན་ དཔལ་འབྱོར་མཐུན་འབྲེལ་འགན་ཀྱི་ནང་
མཚན་རྟགས་བཀོད་ཅི། ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་ཀྱི་འདི་བཅུམ་ད་ལུ་ རྒྱ་ཆེ་བའི་འགན་ཀྱི་དེ་ཚུ་འི་ནང་ རེ་
འདུན་ཚུ་བསྒྲིགས་ཡོད་པ་ཨིན།

༥. སྤྱི་མངའ་ལས་སྡེ་གོས་སྟོན་སྟན་ལྷ།

ཚོང་སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་ཀྱི་བདེ་སྤྱིག་གིས་ སྤེར་སྡེ་དང་འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་གི་ལས་སྡེ་དང་གཅིག་ ལས་སྡེ་
གོས་སྟོན་ལེ་ཤ་ཅིག་ར་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་ཅི། དཔྱེ་འབད་བ་ཅིན་ སྤྱི་ལོ་༢༠༡༣ ལྷམ་ ༡༤ པའི་ཆེས་ ༡༤ ལུ་ སྤེར་
སྡེ་ཚུ་དང་གཅིག་ཁར་ གོས་བསྐྱུན་འབད་དེ་ ཕྱིར་ཚོང་འཐབ་འོས་པའི་ དང་འདོད་ཅན་གྱི་ ལུས་ཅན་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ཐོ་
ཚུ་ བཀོད་བསྒྲིགས་འབད་ཡི། དེ་འི་ཁ་སྐོང་ལུ་ སྤྱི་ལོ་༢༠༡༥ ལྷམ་ ༡ པའི་ཆེ་ ༡ ལུ་ སྤེར་སྡེ་ལས་ ཕྱིར་ཚོང་འཐབ་
འོས་པའི་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ཐོ་བཀོད་ཚུ་ ཐོབ་ཅི། སྤྱི་ལོ་༢༠༡༥ ལྷམ་ ༡ པའི་ཆེས་ ༡༥ ལུ་ སྤེར་སྡེ་ལས་ ཚོང་དང་བཟོ་
གཏུ་ཚོགས་སྡེ་དང་འབྲུས་མི་ངོ་ཚབ་ཚུ་དང་གཅིག་ཁར་ ཆེད་དུ་བཅོམ་པའི་ཞལ་འཛུམས་ཚོགས་པའི་སྐབས་ ཚོང་
སྐྱར་དགོངས་ཡངས་འགན་ཀྱི་གི་སྐོར་ལས་ གོ་བཅའ་སྡེལ་ཡོད་པ་དང་གོས་བསྐྱུན་འབད་ཡི། ཁོང་ཚུ་ལས་ ཕྱིར་ཚོང་
ཐོ་ཚུ་ ཁ་སྐོང་ལུ་བསྐྱུལ་ཚུ་ ཐོབ་ཡོད་པ་ད་ ཐའེ་ལེན་ཏེ་དང་གཅིག་ཁར་ བདེ་སྤྱིག་འབད་ཡི། ད་ལྟོ་ཚུན་ཆོད་ ལས་
སྡེ་གོས་སྟོན་ཞལ་འཛུམས་ ཐངས་བཞི་ཙ་པན་ཡོད་པ་ད་ དེ་ཡང་ སྤྱི་ལོ་༢༠༡༤ ལྷམ་ ༥ པའི་ཆེས་ ༥ ན་སྤེར་སྡེ་
ཚུ་གིས་གལ་གཏོགས་ སྤྱི་ལོ་༢༠༡༤ ལྷམ་ ༤ པའི་ཆེས་ ༤ སྤྱི་ལོ་༢༠༡༤ ལྷམ་ ༡༢ པའི་ཆེས་ ༢ དེ་ལས་ སྤྱི་
ལོ་༢༠༡༥ ལྷམ་ ༢ པའི་ཆེས་ ༡༡ ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་གི་ལས་སྡེ་ཆ་མཉམ་དང་གཅིག་ཁར་ ཚོགས་ཅི།

